

Kultur- och fritidsnämnden

Camilla Ljungdahl
Enhetschef Ekerö Kulturhus och Bibliotek
camilla.ljungdahl@ekero.se

Remiss av Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun

Dnr KFN24/12

Förslag till beslut

Kultur- och fritidsnämnden antar remissyttrande daterat 2024-02-23, beträffande remiss av Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58), dnr 2023/01093.

Sammanfattning av förslag till yttrande

Ekerö kommun är en av de remissinstanser som regeringen har remitterat betänkandet Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58). Betänkandet innehåller utvecklingsförslag för nuvarande kultursamverkansmodell och ett lagförslag som innebär att alla län ska ingå i kultursamverkansmodellen, däribland Stockholms län som idag inte ingår i kultursamverkansmodellen.

Kultur- och fritidsförvaltningen är positiv till en mer flexibel och behovsstyrd samverkan där beslut ska fattas så nära invånaren som möjligt. Det är dock oklart hur Ekerö kommun skulle påverkas vid införande av den nya lagen och lämnar förslag till sju synpunkter.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande – Remiss av Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun, 2024-02-23

Remissvar av Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58), 2024-02-23

Förslag till yttrande

Ekerö kommun är en av de remissinstanser som regeringen har remitterat betänkandet Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun (SOU 2023:58). Förslag till remissyttrandet har tagits fram av kultur- och fritidsförvaltningen utifrån betänkandet i sin helhet, regeringskansliets promemoria för att underlätta remissarbetet, i dialog med Region Stockholm och övriga kommuner i Stockholms län som är remissinstanser samt utifrån input på kultur- och fritidsnämndens presidieberedning 2024-02-22.

Bakgrund

Betänkandet utgår från den kultursamverkansmodell och förordning (2010:2012) som finns idag; ett system för samverkan mellan i första hand staten och regionerna, men även mellan regionerna, kommunerna, civilsamhället och de professionella kulturskaparna i respektive län. Samtliga regioner förutom Region Stockholm ingår i kultursamverkansmodellen.

Kortfattat är nuvarande kultursamverkansmodell en bidragsmodell där statliga medel fördelas till regionerna som i sin tur fördelar dessa vidare till regionala kulturverksamheter i sina län. Tanken med modellen är att den ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås samt ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer.

Direktiv i utredningen är att se över nuvarande kultursamverkansmodell, där det ingår att:

- Se över hur roller, ansvar och samverkan inom modellen kan utvecklas och förtydligas
- Föreslå hur modellen kan bidra till ökad tillgång till kultur och till breddat deltagande i kulturverksamhet i hela landet
- Föreslå vilka stödda områden som bör ingå i modellen
- Undersöka möjligheterna till att kultursamverkansmodellen kan komma att omfatta samtliga län
- Minska administrationen för alla parter

Utredningens vision är kortfattat:

- "Öppna för en utveckling där kulturen på ett annat sätt än idag genomsyrar stora delar av samhällsverksamheten." ("kultursamhället")
- "... från en modell som huvudsakligen rör regionala verksamheter på sju avgränsade kulturområden, till en mer allmän modell för samverkan mellan stat, region och kommun på hela kulturområdet."
- "En grundtanke i vårt förslag är att regioner och kommuner i ökad utsträckning ska kunna bestämma hur verksamheten är organiserad."

Utredningens förslag (avsnitt nio)

I utredningen föreslås en ny lag som syftar till att minska den statliga detaljstyrningen och skapa förutsättningar för jämlik samverkan som flyttar fokus från flernivåstyrning till flernivåsamverkan. I avsnitt nio sammanfattas förslagen om nya samverkansformer utifrån lagförslaget. Där beskrivs hur statsbidragen för konst- och kulturområdena ska beskrivas i mer generella termer än idag samt att det är möjligt att fördela medel till helt nya områden.

Vidare ska kultursamverkansplaner inrättas och ersätter då nuvarande kulturplaner. Kultursamverkansplanen ska vara mer konkret och aktivitetsbaserad och beskriva endast det som sker i samverkan.

Statsbidrag till etablerad kulturverksamhet ska i större utsträckning kunna fördelas utifrån historiska nyckeltal och stora kommuner kan få fördela statsbidrag. Författningsförslagen innehåller även krav på att den konstnärliga friheten ska respekteras och dokumenteras samt att samråd med det fria och professionella kulturlivet ska fortsätta utvecklas liksom samverkan med kommuner.

Det ges även förslag på att initiera en process som innebär att på sikt samla de riktade statsbidragen som idag finns hos Kulturrådet, såsom stöd till kulturskolor, bibliotek och skapande skola, i särskilda "kulturpåsar" som kan fördelas samlat till respektive kommun.

Lagförslaget skulle innebära selektiva utvärderingar med längre intervall där Kulturrådet och övriga berörda myndigheter skulle få en ny roll från granskare till aktiv samarbetspart. Dialogformerna skulle också bli friare om mer konkreta där större vikt skulle läggas på politisk dialog där även kommuner deltar.

Bedömningen i betänkandet är att den föreslagna kultursamverkansmodellen innebär oförändrade kostnader totalt sett för stat, region och kommun.

Påverkan Ekerö kommun

Det är oklart hur Ekerö kommun skulle påverkas vid införande av den nya lagen, samt om Stockholms län gick med i kultursamverkansmodellen. Ekerö skulle kunna bli en utpekad kommun för direkt dialog med staten, vilket är en förändring, samt behöva bistå regionen med att ta fram en regional kultursamverkansplan. På sikt kan möjligheten till kulturpåsar och sökande av samverkansbidrag påverka processen för ansökningar och användande av statsbidrag inom kulturområdet.

Dessa utökade dialoger och nya statsbidragsprocesser skulle kunna innebära gemensamma satsningar mellan stat, region och kommun, för breddat deltagande i kulturlivet samt större möjligheter för lokala prioriteringar. På grund av kultursamverkansmodellens fokus på bevarande utan tillsättning av nya medel för utveckling finns dock en risk att dialogerna inte leder till någon reell effekt utan stannar i att vara just dialoger.

Kultur- och fritidsförvaltningens synpunkter

Vi är i positiva till en mer flexibel och behovsstyrd samverkan där beslut ska fattas så nära invånaren som möjligt. Vi lämnar följande synpunkter:

- Det är oklart hur Ekerö kommun skulle påverkas vid införande av den nya lagen, samt om Stockholms län gick med i kultursamverkansmodellen. Vi efterlyser en fördjupad utredning utifrån Stockholmsperspektivet.
- Det är positivt med förslaget om ökad dialog mellan stat och kommun. Exempelvis utifrån Ekerö kommuns unika förutsättningar med två världsarv i kommunen.

- Hur förflyttningen från kulturplan till kultursamverkansplan skulle påverka Stockholms län, som i dagsläget inte är med i kultursamverkansmodellen, är oklar. Idag finns redan välfungerande och behovsstyrd samverkan mellan kommuner i Stockholms län. En kultursamverkansplan bör utgå från och stärka det som redan är upparbetat. Ekerö ser en risk i att framtagande av en kultursamverkansplan skulle leda till ojämlig samverkan där regionen får en mer styrande roll och kommunerna ska bistå regionen.
- En breddning av konst- och kulturområdena för statliga bidrag är positiv eftersom det öppnar upp för fler uttryck. För Ekerö kommun är exempelvis världsarvsfrågan extra intressant i sammanhanget. I modellen är det dock oklart hur inkludering av nya områden ska realiseras eftersom fokus är bevarande och inga ytterligare medel tillförs modellen.
- Förslaget om statliga bidrag utifrån historiska nyckeltal tillsammans med en enklare ansökningsprocess är positiv för kontinuitet och avlastning i administration. Det leder dock inte till ökad tillgång till kultur och breddat deltagande i kulturverksamhet i hela landet. Ytterligare medel behöver tillsättas för att modellen inte ska cementera kulturstarka områden och kultursvaga geografiska områden.
- Förslaget om enklare administration för kommunala statsbidrag inom kulturområdet är positiv. Detta skulle kunna få reell effekt för Ekerö kommuns invånare, eftersom det administrativa arbetet kan vara hindrande för att söka bidrag idag. Huruvida det ska ske i samlade kulturpåsar behöver utredas vidare. Det är positivt med möjlighet till lokala prioriteringar men bidragen måste vara öronmärkta till utveckling inom kulturområdet som ett komplement till kommunens driftsbudget för kultur.
- Vi står bakom förslaget om krav på att den konstnärliga friheten ska respekteras och dokumenteras.

Beslutet expedieras till

Kultur- och fritidsförvaltningen

Kulturdepartementet

Iréne Hededal
Kultur- och fritidschef

Camilla Ljungdahl
Enhetschef Ekerö Kulturhus och Bibliotek